

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Щур К.О., студентка, гр. УС-02, ФММ,
katernashchur21@gmail.com

Скоробогатова Н.Є., к.е.н., доцент, кафедра міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Сучасний світовий устрій потребує всебічного аналізу розвитку економіки та конкурентоспроможності країн, враховуючи їх економічні, соціальні, географічні та інші особливості. Слід зазначити, що в умовах стрімкого розвитку технологій особливої уваги потребує інноваційний розвиток держав, їх участь у міжнародному поділі праці, тощо. У XXI столітті особливо цінується наука та технології. Не зважаючи на ступінь наявного промислового країн, актуальним є продовження роботи над удосконаленням та розробкою технологій, залученням світового досвіду, поширенням власних досягнень у певних сферах економіки та виробництва. Це дуже важливо, щоб країни підвищували свій авторитет на міжнародному ринку. Господарюючи суб'єкти окремих держав налагоджують співробітництво з метою підвищення якості досліджень певного об'єкта, отримання більш комплексного результату. Міжнародне науково-технічне співробітництво, яка є одна з форм міжнародних економічних відносин, є системою економічних зв'язків у сфері науки, технології, виробництва, послуг та торгівлі, що дозволяє підвищити якість суспільного життя за рахунок спільної роботи над удосконаленням технологій та впровадженням їх у життя. Метою науково-технічної співпраці різних країн або різних державних організацій постає досягнення певного результату, де всі зацікавлені співпрацюючи сторони. Задля ефективної співпраці відбувається об'єднання ресурсів та потенціалу всіх суб'єктів, включаючи матеріальні, фінансові ресурси, роботу науково-дослідних кадрів, а також результати попередніх розробок кожної сторони. Через цю форму міжнародних зв'язків досягається як економія ресурсів для досягнення результатів, так і скорочення ризику у разі невдачі.

Водночас, слід відзначити важливу роль держави в організації міжнародного науково-технічного співробітництва. Одним із найважливіших завдань її має бути визначення пріоритетів розвитку країни та участь її у міжнародних розробках задля підвищення результативності та потенціалу подальшого розвитку країни на міжнародному ринку. Це може відбуватися як на рівні розробки відповідної нормативно-правової бази, так і шляхом застосування економічних стимулів та преференцій, наприклад, космічні дослідження або інші високотехнологічні сфери. Окрім того, це можуть бути напрями досліджень, пов'язані із подальшим розвитком людини як особистості, забезпеченням дотримання концепції навчання протягом життя, тощо.

Ринок – це місце, де відбувається купівля-продаж товарів (послуг) та конкурентна боротьба між учасниками ринкового процесу. Отже, держава відіграє ключову роль у підвищенні конкурентоспроможності промислових підприємств за допомогою введення технологічних інновацій та створеної високої доданої вартості виробленої продукції [1].

Суттєвий вплив на ефективне міжнародне співробітництво справляють інноваційні стратегії країн, наприклад як, участь країни у науково-технічній сфері, рівень розвитку технологій, підтримка з боку держави, яка допомагає оптимізувати функціонування національної інноваційної системи та адекватно реагувати на зміну світової ринкової кон'юнктури. Отже, одна з визначальних позицій держави має полягати в тому, що вона заохочуватиме створення інноваційних конструкцій, що виступатимуть гарантією зміцнення конкурентоспроможності країни. В даному контексті слід врахувати активну співпрацю трьох сфер розвитку: освіта-наука-бізнес не лише в межах певної країни, а на міжнародному рівні [2]. Прикладом даної співпраці можуть бути інноваційні проекти, що реалізуються за участю науковців КПІ ім. Ігоря Сікорського, підприємницького сектора, міжнародних фінансових інституцій. Основною ідеєю функціонування інноваційної структури DIH (Digital Innovation Hub) є можливість доступу до технологій, інновацій, обладнання і ресурсів, переважно для малих і середніх підприємств (МСП). Така співпраця сприяє організаціям стати більш конкурентоспроможними шляхом вдосконалення процесів, інноваційних продуктів і послуг за допомогою цифрових технологій. Мережева діяльність таких структур передбачає надання послуг підтримки організаціям у певному регіоні через співпрацю з іншими партнерами спільноти. Для розвитку DIH в Європі існує мережа-проект – BOWI – Boosting Widening Digital Innovation Hubs. Проект передбачає проведення певної послідовності заходів для перевірки та вдосконалення бізнесмоделі співпраці DIH. Ключовою метою проекту є створення мережі DIH та міжнародних коридорів взаємодії [3]. Разом з тим державна підтримка активної міжнародної науково-технічної співпраці дозволяє отримати синергетичний ефект не лише для суб'єктів господарювання, а й для суспільства загалом. Держава

повинна забезпечувати сталий економічний розвиток країни, що зберігає поважне місце країни в міжнародних економічних відносинах та підвищує рівень життя самої країни.

Як приклад, можна взяти досвід успішних країн у даній сфері, а саме США та Японію. Основними функціями цих держав у розвитку науки і техніки є непряме стимулювання нововведень, інноваційного підприємництва та створення їм сприятливого середовища. Державне втручання у розвиток науково-технічного потенціалу США здійснюється за такими напрямками. Держава відповідає за початкові стадії, передусім, фундаментальні дослідження, забезпечує розподіл державних ресурсів між різними секторами галузі наукових досліджень, здійснює стимулювання науки у вигляді податкової, амортизаційної, патентної, зовнішньоторговельної політики, забезпечує прогнозування науково-технічного розвитку тощо. Державне фінансування у США носить цільовий характер і поділяється на пряме (фінансування на конкретні дослідження) та непряме (кошти на програми та підготовку кадрів, придбання обладнання).

Останнім часом роль японської держави у розвитку національної науки значно зростає. Спостерігається посилення планових регулюючих функцій держорганів, зміцнюється взаємодія промислових, академічних та урядових кіл у розвитку досліджень, підготовка дослідницьких кадрів, підвищується ефективність обігу науково-технічної інформації, розширюється міжнародне наукове співробітництво. Загалом основу японської державної науково-технічної політики становить довіра до приватного сектору, швидке поширення новин та конкуренція між компаніями. Японське державне втручання у розвиток науки і техніки має такі особливості: державне прогнозування та використання системи непрямих заходів економічного, соціального та політичного характеру, що стимулюють процес нововведень, формування загальної стратегії науково-технічного розвитку та вибір його основних напрямів, а також створення системи держорганів, які займаються питаннями науково-технічної політики, використання механізму узгодження інтересів фірм, місцевих органів, наукових пільг з урахуванням обміну інформацією через різні комітети, асоціації, управління.

Для більш ефективного співтовариства у міжнародній науково-технічній сфері обов'язковим також є: високий рівень витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські, активна кооперація на регіональному рівні у межах інноваційних груп, технопарків тощо, участь у міжнародних технологічних програмах, підвищення ролі малого та середнього інноваційного підприємництва. Держава може створити інфраструктури, сприяти інтеграції національної науки до глобальної інноваційної системи, створювати системи науково-технічної безпеки тощо [1]. Отже, міжнародне наукове співробітництво між державами є об'єктивною необхідністю, результатом міжнародного поділу праці та наукового прогресу. Воно спрямоване на спільне вирішення науково-технічних проблем, що виникають, взаємний обмін науковими досягненнями, виробничим досвідом та підготовку кваліфікованих кадрів. Таким чином науково-технологічна чи інша господарська діяльність держави спирається на комплексну правову основу та будується на основі державної та адміністративної бази. Розвиток міжнародного науково-технічного співробітництва залежить від участі держави. Вона необхідна для підвищення конкурентоспроможності, для вкладення у новітні технології та досліджень, підтримки громадян, активної участі у регіональних та міжнародних науково-технологічних програм, забезпечувати сталий економічний розвиток, тощо. Держава може запровадити деякі заходи на глобальному та регіональному рівнях для активізації та вдосконалення міжнародного науково-технічного співробітництва

Список використаних ресурсів

3. Роль держави в розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва підприємств: досвід та сучасні пріоритети КНР. Шишолін А.П.
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/20016/1/MNTS2017_37_Shysholin.pdf
4. Скоробогатова Н.Є. Організація міжнародної співпраці в рамках трансформації навчальних програм в умовах формування Економіки 5.0. Тези доповіді круглого столу "Нові компетенції для Індустрії 5.0 та управління даними для закладів вищої освіти", м. Київ, 2023 р. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24480/Orhanizatsiia_mizhnarodnoi_spivpratsi_v_ramka_kh_transformatsii_navchalnykh_prohram_v_umovakh_formuvannia_ekonomiky_5.0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Юрчишин О.Я., Степанець О.В., Войтко С.В. Практика реалізації ініціатив цифрових інноваційних хабів в Україні як складова євроінтеграційного процесу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2022. № 44. С. 137-141.